

מונחים בנאליים, חסרי חן והדר, שאינם ראויים לעלות על דל שפי תים, נפוצים, למגינת הלב, בקרב אנשים שמצפים מהם להיות דוגמא ומופת לאחרים. השר מיכאל איתן, דרך משל, הממונה על שיפור השירות לציבור היה יכול למלא את שליחותו ללא 'הלבנת פניו' של מפקד רב תהילה בצה"ל. השפה העברית עשירה במושגים מעוררי נים למכביר ואין צורך לייבא אותם מהפולקלור הסיציליאני. האלוף גלנט מעד במעשה סכלות, ונענש על כך מעבר לכל פרופורציה. היקר לו מכל נלקח ממנו. במקרה אחר, אנשי רוח מכובדים גינו את הצבתו של האלוף יעקב עמידרור ברש המועצה לביטחון לאומי, וט"ענו ש"דגל שחור" מתנוסס מעל המינוי. מדוע לחפש ביטויים פוגעים ומעליבים מהעולם הפלילי במקום להעביר את המסר בלשונם האינטלקטואלית, שהייתה מזכה אותם בכבוד הראוי להם? הזמר יהורם גאון חפץ להסתייג מניסוחים המושמעים במוזיקה המזרחית. הוא בחר לעשות שימוש במונחים שנלקחו מעולם האשפתות. התוצאות שהשיג היו הפוכות: הביקורות הופנו אליו. דני רון, בן זוגה של תת ניצב אהובה תומר ז"ל, תקף את ראש הממשלה ושר הפנים במילים קשות ובוטות. עם כל האמפטיה לצערו הרב ולכאבו הנורא, הלבנת פנים אינה אקט מועיל אלא מיותר ומזיק. הוא יכול היה לגרוף את מלוא הסימפטיה אילו השתמש בלשון נקייה.

הזהירות בכבודו של הזולת הייתה תמיד ערך עליון ביהדות והפרתה הורקבלה לנטילת חיים, כפי שנאמר: "כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים" (בבא מציעא, נ"ח, ב). מסקנה זו עולה בקנה אחד עם תפיסתם של חז"ל שהנמכת קומתו של אדם בפרהסיה כמוה כהריגה (מסכת סוטה, י'–ב'). משום כך אמר רבי שמעון בר יוחאי: "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל

ילבין פני חברו ברבים" (בבא מציעא, נ"ט–א). בין פוסקי ההלכה הראשונים יש הסבורים (בעלי התוספות), שאיסור זה כמוהו כשלושת האיסורים הידועים כחמורים ביותר בין כלל המצוות, ואשר אין לעבור עליהם גם במצב של פיקוח נפש: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים.

הגמרא מספרת על האמורא מר עירי קבא, שהסתתר עם אשתו בתנור לוהט, כדי להקפיד על מתן צדקה בסתר ולמנוע מאביון שנזקק לעזרה לראותם, שמא יבוא לידי בושה ויחוש מבוכה (מסכת כתובות סז–ב'). תמר נמנעה מלומר במפורש שיהודה, חמיה, הכי

ניסה להריון כשחשבה לפרוצה. תוצאת שתיתקה מפאת 'לא תלבין פנים', כמעט הובילה להוצאתה להורג בשרפה (בבא מציעא, נ"ט, א).

נרטיבים דידקטיים לא מעטים נכתבו כדי להרתיע את הציבור מפני הלבנת פנים. נביא אחד להמחשה: עני ודל שפרנסתו בדוחק, רכש ערב סויות אתרוג יקר. כשהגיע הביתה והראה אותו לאשתו, הלבינו פניה כסיד, אחזה במחלפות ראשה וביקשה לעקרן משורשיהן, זעקת חרון ושביר נעתקה מפיה, ולא נתקררה דעתה עד שנטלה את הפרי המהודר והשליכה אותו לרגלי בעלה על הקרקע.

ליבו של האיש חישב להישבר מרוב צער וחרפה, אך הוא נשך את לשונו בין שפתיו, אזור את שארית עוז הרוח שנותר בקרבו, אחז בפלך השתיקה ונמנע להישיב לרעייתו באותה מטבע. הוא נזהר לגנותה בגין המעשה אשר עשתה ורחה

עצמו מלומר שהיא שוגה, פן יביאה לידי כלימה.

ביום פקודתו, כשהגיע לפמליא של מעלה, הניחו על כף המאזנים את כל חטאיו. הוא עמד וצפה בעוונותיו הנערימים, כל אחד בא כחרב חדה בעצמו-תיו. הכף שקעה מעומס המשקל והגרוע מכל היה עוד לפניו. מיד יובא האתרוג שנרמס, ולא יהיה עוד כוח שיוכל לאזן את המשקל. והנה נטל המלאך את חלקי הפרי המעוך, ולמרבה הפלא הניחם דווקא על הכף שכנגד. הנשמה עמדה פעורת פה ולא האמינה למראה עיניה. כאן ציפתה לה הפתעה נוספת: שביר האתרוג, משקלם היה כה רב עד שהרימו

”הגיעה העת שבני אדם יעדנו את לשונותיהם ויתרחקו מהרגליהם להלבין פני אחרים בפרהסיה. ”לעולם ידבר אדם בלשון נקייה”, הטיפו רבותינו (פסחים, נ'–א). ואם בריות רגילות נדרשות לכך, קל וחומר אנשים מורמים מעם

את כף עוונותיו אל על, כאילו כוברים היה כשל נוצה. האיפוק והריסון העצמי שהצליח לגזור על עצמו הסביר המלאך, ועמד בהם מול עזות מצחה של רעייתו ובלבד לא להלבין את פניה, הרשימו עמוקות את בית הדין, עד שהחליט להיעניק להם משקל רב ולהכריע בגינם את הכף.

הגיעה העת שבני אדם יעדנו את לשונותיהם ויתרחקו מהרגליהם להלבין פני אחרים בפרהסיה. ”לעולם ידבר אדם בלשון נקייה”, הטיפו רבותינו (פסחים, נ'–א). ואם בריות רגילות נדרשות לכך, קל וחומר אנשים מורמים מעם. גם כשהצער והכאב חודרים לבשר החי כסילון ממאיר, אין הצדקה לעשות שימוש בביטויים מעליבים. נהפוך הוא, העידון רק מחדד את המסר, מכבד את מוסרו ומסייע ליצירת אהדה וסימפטיה אצל השומע, ובכך להשגת המטרה.